

Nr 171.

Av herr **Svensson** i Grönvik **m. fl.**, *angående vissa anordningar beträffande understöd till förbättringsarbeten i jordbruket.*

Till förbättringsarbeten inom jordbruket lämnar staten för närvarande bidrag under flera olika anslagsrubriker. Sålunda utgå (enligt kungl. kung. nr 498/1934) statsbidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk. Vid den statsunderstödda premieringen av mindre jordbruk — som dock de senaste åren varit indragen — har (enligt kung. nr 350/1929) till olika arbeten utlämnats s. k. premielån, vilka anses guldna, när arbetena utförts, och alltså böra betraktas såsom direkta bidrag. Liknande understöd utgå i samband med beviljande av egnahems-lån (kung. nr 218/1928). Vidare må erinras om förbättringsbidrag (enligt kung. nr 473/1933) till reparation och nyuppförande av bostadslägenheter samt statsbidragen till täckdikning och gödselvård (kungörelser nr 434 resp. 435/1933). I samband med skiften kunna bidrag (kung. nr 295/1928) erhållas till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader. — Ehuru de s. k. stödlånen (enligt kung. nr 54/1934) icke direkt beviljas till utförande av förbättringsarbeten, kunna de jämföras med de övriga direkta bidragen, då de få återgäldas medelst dylika arbeten. — Till den understödande verksamheten böra också hänföras de statslån, som från olika fonder utlämnas till nyodling, betesförbättring, täckdikning och gödselvård.

I underdånig skrivelse den 26 september 1933 hemställde hushållningssällskapens ombud, det Kungl. Maj:t täcktes skyndsamt vidtagna åtgärder i syfte att åstadkomma bl. a. mera enhetlighet och planmässighet i sagda understödsverksamhet. Häröver har lantbruksstyrelsen avgivit yttrande den 14 september 1934. Med beaktande av de synpunkter, lantbruksstyrelsen framhållit, vilja undertecknade — i huvudsaklig anslutning till hushållningssällskapens ombuds skrivelse — draga detta ärende under riksdagens prövning.

Flertalet av de ovan uppräknade bidragen och lånen förmedlas av hushållningssällskapen resp. deras egnahemsnämnder, dock med undantag av »utflyttningsbidragen», som utlämnas genom lantmåteriväsendet, och stödlånen, för vilkas handhavande en särskild organisation inrättats.

Ehuru de nämnda understöden ha likartat syfte, gälla för dem mycket växlande bestämmelser. Lantbrukarna ha därför svårt att hålla reda på de olika hjälpmöjligheterna. Till arbete av samma art och omfattning kan hjälp erhållas på väsentligt olika villkor, beroende på vilken understödsform, man råkat anlita. Ofta äro bidragen otillräckliga i förhållande till

efterfrågan, och som detta givetvis framförallt är fallet med de förmånligaste, måste många ansökningar avslås. Ansökningstiderna äro också olika, och det händer ej sällan, att en jordbrukare, som fått avslag på ett håll, försitter tiden att söka en annan form av bidrag. Dessa förhållanden, och i synnerhet de varierande förmånerna, vålla bland de sökande mycken avund samt misstankar om mannamån och partiskhet. Till följd av den bristande enhetligheten är det i själva verket omöjligt att rättvist fördela understöden, och förmedlingen blir dessutom onödigt tungskött och tidsödande. Särskilt må framhållas, att verksamhetens splittring på olika anslagsrubriker och, i viss mån, skilda förmedlingsorgan i hög grad försvårar kontrollen över att icke dubbla understöd utgå till samma personer och företag.

En del av de förut nämnda understödsformerna, enkannerligen stödlånen, ha ju varit avsedda såsom tillfällig hjälp och torde snart komma att upphöra. Andra grenar av ifrågavarande statsverksamhet synas däremot böra bibehållas. Härvidlag förtjäna — såsom även lantbruksstyrelsen framhållit — i synnerhet premielånen uppmärksamhet. Dessa beviljas efter besiktning av resp. lägenheter och med viss frihet för de förmedlande organen. De kunna därför utlämnas till sådana förbättringsarbeten, som i varje särskilt fall befinnas mest behövliga, och understödsverksamheten kan här bättre än eljest kombineras med upplysning och rådgivning. Av dessa skäl vore det önskvärt, att småbrukspremieringen snarast kunde återupptagas, åtminstone med avseende på premielånen.

För att de medel, staten anslår till direkta understöd åt jordbruket, skola bli väl använda, kräves ovillkorligen god organisation av verksamheten, omsorgsfull planläggning av arbetena och noggrann tillsyn över deras utförande. Hushållningssällskapen, vilka hittills i huvudsak handhaft förmedlingen och som även torde vara bäst lämpade härtill, måste för ändamålet utrustas med tillräckliga arbetskrafter. Oaktat det statsfinansiella läget tvingar till sträng sparsamhet med statens medel, kunna vi ej underlåta att framhålla nödvändigheten av särskilda bidrag till omkostnaderna för förmedlingen. — Lantbruksstyrelsen synes ifrågasätta detta behov och menar, att om hushållningssällskapen ej kunna fullgöra denna del av sin verksamhet med utnyttjande av tillgängliga medel, lämpligaste sättet vore att höja sällskapens allmänna anslag. En ökning av hushållningssällskapens allmänna anslag är utan tvivel ytterst välbehövlig. Som emellertid bidrags- och låneförmedlingen varierar inom hushållningssällskapen, delvis oberoende av de faktorer, vilka bestämma fördelningen av det allmänna anslaget, torde särskilda förvaltningsbidrag, beräknade efter nämnda verksamhets olika omfattning, erbjuda den lämpligaste utvägen att bestrida kostnaderna härför.

Liksom annan statsunderstödd verksamhet måste givetvis även denna vara underkastad kontroll av centrala myndigheter. Detta bör dock ej innebära en fordran på onödigt detaljerade redogörelser och rapporter, vilka

taga i anspråk arbetskrafter och penningmedel, som kunde finna nyttigare användning. — I olikhet med lantbruksstyrelsen hålla vi före, att ehuru vissa mindre ändringar redan vidtagits, denna redovisning kunde utan olägenhet förenklas ytterligare.

På här anförda grunder få vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning, under samverkan med hushållningssällskapens ombuds förvaltningsutskott, rörande sådana anordningar beträffande understöd till förbättringsarbeten i jordbruket

1) att verksamheten blir mera planmässig och överskådlig, vilket kunde åstadkommas bl. a. genom att bidragen sammanfördes till ett mindre antal anslagsrubriker och förmedlingen överlämnades till så få organ som möjligt, lämpligen vederbörande hushållningssällskap;

2) att bestämmelserna angående understöd till skilda slag av förbättringsarbeten bliva så lika som möjligt med avseende på bidragens och lånens storlek i förhållande till kostnaderna och behoven, bidragstagarnas motprestationer, lånens återbetalning och förräntning m. m.;

3) att de förmedlande organen lämnas större frihet att disponera anslags- och lånemedlen till sådana företag, som befinnas mest behövligen inom skilda orter;

4) att understödsverksamheten i största möjliga utsträckning kombineras med upplysning och rådgivning;

5) att därvid den form av understöd, som de s. k. premielånen representera, särskilt beaktas;

6) att tillräckliga förvaltningsbidrag ställas till förfogande för verksamheten;

7) att kontrollen över denna verksamhet förenklas, så att förmedlarna icke betungas med onödigt detaljerad rapportföring.

Stockholm den 21 januari 1935.

Hjalmar Svensson,
Grönvik.

T. G. v. Seth.

Gust. E. Andersson
i Södergård.

K. A. Ryberg.

Victor J. Mattsson.

Otto Niklasson.

